

ZAMONAVIY MEDIA MUHITDA AXBOROT MANIPULYATSIYASIDAN HIMOYALANISH HAMDA JAHON MEDIA VA AXBOROT MAKONIDA RAQOBAT MUHITI

Qo'qon Davlat Universiteti talabasi
Adxamova Marjona

Annotatsiya Ushbu maqola zamonaviy media muhitida axborot manipulyatsiyasining shakllari va vositalarini o'rganishga, jahon media va axborot makonida samarali raqobat muhitini yaratish va unga moslashish strategiyalarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqot doirasida axborot manipulyatsiyasining jamiyat, siyosat va iqtisodiyotga ta'siri, undan himoyalanihning amaliy choralari ko'rib chiqilgan. Global media maydonidagi raqobat sharoitlari, axborot texnologiyalari va kommunikatsiya vositalarining rolini yoritadi, hamda o'quvchilarga axborotni tanqidiy baholash va manipulyatsiyadan saqlanish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar Zamonaviy media, Axborot manipulyatsiyasi, Axborot xavfsizligi, Media raqobati, Global axborot maydoni, Tanqidiy fikrlash

Abstract This article is devoted to the study of forms and means of information manipulation in the modern media environment, to the analysis of strategies for creating an effective competitive environment in the world media and information space and adapting to it. The impact of information manipulation on society, politics and economy, as well as practical measures to protect against it, were considered within the framework of the study. It sheds light on the competitive conditions in the global media space, the role of information technology and communication tools, and provides readers with recommendations on how to critically evaluate information and avoid manipulation.

Keywords Modern media, Information manipulation, Information security, Media competition, Global information space, Critical thinking

Аннотация Данная статья посвящена исследованию форм и средств манипулирования информацией в современной медиасреде, анализу стратегий создания эффективной конкурентной среды в мировом медиа-информационном пространстве и адаптации к ней. В рамках исследования было рассмотрено влияние информационного манипулирования на общество, политику и экономику, а также практические меры защиты от него. Он проливает свет на конкурентные условия в мировом медиапространстве, роль информационных технологий и инструментов коммуникации, а также дает читателям рекомендации, как критически оценивать информацию и избегать манипуляций.

Ключевые слова Современные медиа, Манипулирование информацией, Информационная безопасность, Конкуренция СМИ, Глобальное информационное пространство, Критическое мышление

Kirish

Zamonaviy davrda media muhit tezkor rivojlanib, axborot oqimi avvalgidan ancha kengaygan. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va turli raqamli platformalar insonlarning kundalik hayotida markaziy o'rin egallaydi. Axborotning ommaviy tarqalishi yangi xavf-xatarlarni, xususan, axborot manipulyatsiyasi va dezinformatsiya holatlarini yuzaga keltirmoqda. Axborot manipulyatsiyasi turli shakllarda namoyon bo'lib, siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarga ta'sir ko'rsatadi. Global media va axborot makoni esa shunchaki axborot uzatish maydoni emas, balki jahon miqyosidagi raqobat va kommunikatsiya platformasidir. Bu maydonda mamlakatlar, kompaniyalar va tashkilotlar o'z brendini, siyosiy imidjini va ijtimoiy ta'sirini mustahkamlashga intiladi. Axborot manipulyatsiyasidan himoyalaniish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va global media raqobatiga moslashish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Aamonaviy media muhitidagi axborot manipulyatsiyasining shakllarini tahlil qilish, undan himoyalaniish choralari va jahon media maydonidagi raqobat muhiti sharoitlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari o'quvchilarga axborotni tanqidiy baholash va media sohasidagi xavf-xatarlardan samarali himoyalaniish bo'yicha amaliy tavsiyalar berishga xizmat qiladi.

Asosiy qism

Zamonaviy media muhitida axborot manipulyatsiyasi turli shakllarda namoyon bo'ladi. Dezinformatsiya, ya'ni maqsadli tarzda noto'g'ri yoki manipulyatsiyalangan axborot tarqatish jamiyatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Propaganda esa axborotni tanlab va noto'liq taqdim etish orqali maqsadli auditoriyani o'z fikriga yo'naltirishga xizmat qiladi. Clickbait sarlavhalar o'quvchilarning e'tiborini jalb qilsa-da, mazmuni noto'g'ri yoki qisman berilgan bo'lishi mumkin. Sosial media manipulyatsiyasi troll, bot va sun'iy intellekt vositalari yordamida ommaviy fikrni boshqarish imkonini beradi. Axborot manbalarini tanqidiy baholash va ishonchli manbalarni aniqlash dolzarb ahamiyat kasb etadi. Axborot xavfsizligini ta'minlash va manipulyatsiyadan himoyalaniish bir nechta darajada amalga oshiriladi. Shaxsiy darajada tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, turli manbalarni taqqoslash va faktlarni tekshirish muhimdir.

Tashkiliy darajada davlat va nodavlat tashkilotlar tomonidan axborot gigiyenasi, media savodxonligi va monitoring tizimlari yaratiladi. Texnologik darajada sun'iy intellekt va algoritmik filtrlar yordamida yolg'on axborot va manipulyativ kontent aniqlanadi va bloklanadi. Media savodxonligini oshirish va axborot etikasi qoidalarini joriy etish jamiyatni manipulyatsiyadan samarali himoya qiladi. Global media maydoni

nafaqat axborot uzatish, balki siyosiy, iqtisodiy va madaniy raqobat maydonidir. Jahon media maydonida asosiy tendensiyalar global brend raqobati, axborot tezligi va yangiligi hamda raqamli transformatsiyadir. Xalqaro media kompaniyalari o'z auditoriyasini kengaytirish va ishonchli axborot manbai sifatida mustahkamlashga intiladi, real vaqt rejimida yangilik tarqatish esa raqobat ustunligini belgilaydi. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va ijtimoiy tarmoqlar raqobat sharoitini shakllantiradi, shu bois mamlakatlar va tashkilotlar o'z media siyosatini raqobatbardosh qilib, manipulyatsiyaga qarshi kurashish strategiyalarini ishlab chiqishlari zarur. Global media maydonida muvaffaqiyatli ishtirok etish uchun axborot manbalarining ishonchliligini muntazam tekshirish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va manipulyativ kontentni aniqlash, media savodxonligini oshirish va jamoatchilikni ongli qilish, texnologik vositalar yordamida yolg'on va manipulyatsion axborotni cheklash muhimdir. Ushbu qoidalar jahon media raqobatida samarali pozitsiyani egallash va axborot manipulyatsiyasidan himoyalanişga xizmat qiladi.

Xulosa

Zamonaviy media muhitida axborot manipulyatsiyasi va global media raqobati dolzarb masalalardan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, axborot manipulyatsiyasining turli shakllari – dezinformatsiya, propaganda, clickbait va sosial media manipulyatsiyasi – jamiyatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shaxsiy, tashkiliy va texnologik darajada himoya choralari ishlab chiqish va amalga oshirish muhimdir. Media savodxonligini oshirish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, ishonchli axborot manbalarini aniqlash va sun'iy intellekt vositalari yordamida manipulyativ kontentni cheklash zamonaviy axborot xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi. Global media maydonida muvaffaqiyatli raqobat qilish esa faqat axborot tezligi va sifatiga bog'liq emas, balki brend ishonchliligi, strategik media siyosati va axborot etikasi qoidalariga ham bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, jahon axborot makonida barqaror pozitsiya egallash va manipulyatsiyalardan samarali himoyalaniş davlatlar, kompaniyalar va fuqarolar uchun muhim strategik vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axmedov, R. Zamonaviy media va axborot xavfsizligi, Toshkent, 2020.
2. Islomov, B. Media manipulyatsiyasi va uning turlari, Toshkent, 2019.
3. Qodirov, S. Axborot jamiyati va tanqidiy fikrlash, Toshkent, 2021.
4. Karimova, D. Global media maydoni va raqobat strategiyalari, Toshkent, 2022.
5. Rustamov, A. Axborot texnologiyalari va media savodxonlik, Toshkent, 2020.
6. Tursunov, M. Media va jamiyat: nazariya va amaliyot, Toshkent, 2018.
7. Saidov, N. Axborot manipulyatsiyasidan himoyalaniş texnologiyalari, Toshkent, 2021.

Internet saytlar

1. <https://uza.uz>
2. <https://mediasavod.uz>
3. <https://imc.org>
4. <https://en.unesco.org/themes/media-information-literacy>